

Seks zorg voor verstandelijk en lichamelijk gehandicapten

Taboes

door Marian Kremers

'Seksualiteit: n.v.t.' Hoe vaak lezen we het niet in ondersteuningsplannen van cliënten met een beperking? De bekende vooroordelen spelen daarbij een rol. Nog steeds is het niet vanzelfsprekend dat mensen met een beperking recht hebben op hun eigen seksualiteitsbeleving. Volgens hun ouders zou het alleen maar slapende honden wakker maken. Sommige psychologen verwachten dat hiermee ongewenst gedrag gestimuleerd wordt. Wat voor alle andere Nederlanders geldt, dat het gaat om een basisbehoefte, levert voor mensen met een beperking soms grote problemen op.

De zorg schiet op dat gebied tekort, zo ontdekte Loet Berkelmans van FleksZorg. Je kunt allerlei vormen van hulp krijgen als je iets niet kunt. Er is thuiszorg, kraamzorg, bejaardenzorg en pleegzorg, maar geen sekszorg. In 2005 startte zij samen met haar partner het eerste professionele bureau voor sekszorg in Amstelveen. In een kantorencomplex boven de Toyota-garage matchen zij zorgvraag en aanbod. 'Bij FleksZorg kunnen mensen met een beperking al hun wensen kenbaar maken. Vervolgens zoeken wij daar een verzorgende bij. Het is dus vraaggestuurde zorg. Alles is bespreekbaar en veel is mogelijk. We leveren snoezel- en verwenzorg op maat.'

Berkelmans vertaalt de terminologie uit de zorgwereld naadloos naar het werk van FleksZorg. Vergelijkingen met escortservice of prostitutie liggen voor de hand, maar die wijst ze af. Bij FleksZorg werken uitsluitend mensen die zorg als insteek hebben. Vaak hebben ze ervaring in de zorg door hun werk of doordat ze een familielid verzorgen. 'Zonder die affiniteit reddend ze het ook niet in deze vorm van sekszorg. Ze haken na een paar contacten af'. Seksverzorgenden zijn zich er steeds van bewust dat ze cliënten bezoeken met een verstandelijke of lichamelijke beperking. FleksZorg-clieënten vragen meer dan klanten van prostitutie of escortservices om aandacht en knuffelen en minder om pure seksuele lustbevrediging. Een overeenkomst is wel het feit dat klanten van FleksZorg net als klanten van escortservice en prostitutie een man of vrouw inhuren voor een bepaalde tijd, voor een bepaald bedrag en daarvoor seksuele diensten verwachten.

FleksZorg heeft tweehonderd cliënten, waarvan twee vrouwen. De jongste cliënt is 21 jaar, de oudste 87 jaar, de grootste groep is tussen 30 en 65 jaar. 5% is homo- of biseksueel. 60% heeft lichamelijke beperkingen, 20% heeft verstandelijke beperkingen, 10% is bekend met psychiatrische problematiek en 10% heeft overige problemen. Van deze groep verblijft 35% in een instelling of krijgt woonbegeleiding, 75% wil geslachtsgemeenschap. 50% heeft erectieproblemen. Het merendeel wil tongzoenen. Bijna iedere cliënt wil orale seks. De meeste cliënten hebben weinig ervaring op seksueel gebied.

FleksZorg wordt op verschillende manieren benaderd. Door begeleiders, familieleden en door de cliënt zelf. De fel oranje brochure wordt opgestuurd en na verloop van tijd wordt de eerste afspraak gemaakt. Samen met de cliënt, de persoonlijk begeleider of de familie wordt op locatie de zorg geïnventariseerd. FleksZorg legt een professioneel zorgdossier aan met achtergrondinformatie, personalia en een anamnese. In het praktische gedeelte zitten de overeenkomst, het zorgplan, rapportagebladen en tot slot een evaluatieformulier. Op rood papier is een tarievenlijst vanaf 100 euro per uur tot 995 euro per etmaal ingevoegd. FleksZorg heeft een zorgvuldige werkwijze ontwikkeld om de veiligheid van de seksverzorgenden zo veel mogelijk te kunnen garanderen.

Mensen, vooral vrouwen, worden om diverse redenen seksverzorgende. Ze werken als freelancer, zelfstandig en op zelf gekozen momenten, wat erg aantrekkelijk kan zijn. Een van die vrouwen is Linda, in de jaren negentig afgestudeerd als maatschappelijk werker. Na haar opleiding is ze gaan werken als groepsleider op een internaat voor moeilijk opvoedbare meisjes. Na zeven jaar veranderde ze van baan en werkte ze acht jaar als voogdijmaatschappelijk werker.

Ze las een artikel over het werk van FleksZorg en dat sprak haar aan: minder werken overdag, meer tijd voor andere dingen en daarnaast werken voor FleksZorg voor de extra inkomsten. Ze is ruimdenkend op het gebied van seksualiteit en seksualiteitsbeleving en het verlenen van sekszorg aan mensen die hier behoefte aan hebben. 'Ik zie FleksZorg als mijn hobby en met deze hobby verdien ik ook nog geld,' zegt Linda.

'De meeste cliënten bij wie ik kom, zijn lichamelijk beperkt. Ze weten dat ik als werker van FleksZorg rekening houd met hun beperking en geduldig ben. Dat werkt drempelverlagend. Ondanks dat de cliënt intimiteit "koopt", is mijn ervaring dat de cliënt erg tevreden is. Ze zijn door hun handicap moeilijk in staat een relatie te vinden of aan te gaan. Zo kom ik bij een man die altijd voor zijn ouders heeft gezorgd en nooit een relatie heeft gehad. Hij is een aantal malen verliefd geweest en is door vele afwijzingen van vrouwen teleurgesteld en hierdoor depressief geworden. Hij voelt zich afgewezen en niet gewaardeerd,' meent Linda. 'Als ik kom dan kookt hij, we eten samen en knuffelen. Ik zie het als mijn uitdaging om deze man het gevoel te geven dat hij er mag zijn, dat ik hem waardeer om wie hij is en dat ik hem respecteert. Als ik dit gevoel heb kunnen bereiken en terughoor dat hij heeft genoten, dan geeft dit mij een heel goed gevoel.'

In haar andere vak gaat Linda anders om met de problematiek van cliënten. De basis is een empathische houding en op een professionele manier omgaan met afstand en nabijheid.

'Als maatschappelijk werker moet je rekening houden met alle

de collega

partijen en je daarbinnen verhouden. Je eigen grenzen, de grenzen van het beroep en de verwachtingen van alle partijen kennen. Kortom: een professionele houding. Dat houdt in dat je je werk naar al die verschillende krachtenvelden moet kunnen legitimeren.'

Werken bij FleksZorg is geen maatschappelijk werk. De werksoorten zijn niet met elkaar te vergelijken. Linda is daar duidelijk in:

'Een lasser kan misschien wel timmeren maar is geen timmerman. Als ik voor FleksZorg werk, ben ik Lisa en verleen ik sekszorg.

Als FleksZorg-werker is een empathische houding ook belangrijk. Ik ben van mening dat een empathische houding altijd het uitgangspunt moet zijn in het werken met mensen. Ook omgaan met afstand en nabijheid is belangrijk. Afstand houden is een ruim begrip. Er is lichamelijke afstand en psychische afstand. De vraag is, hoe ga ik om met wat ik tegenkom tijdens mijn werkbezoeken? Wat hoort bij mij als seksverzorgende? Wat is mijn taak en wat niet? Het is belangrijk om je functie duidelijk te hebben. Kortom, ook hier gaat het om een professionele houding en dus ook om professioneel omgaan met afstand en nabijheid.'

Linda's werk is solistisch. Ze heeft geen werkoverleg met collega's. Vragen of andere zaken overlegt ze met Loet Berkelmans. Er is op verschillende manieren collegiaal contact mogelijk, onder meer via een internetforum voor werkers. 'Van dat forum heb ik nog geen gebruikgemaakt. Ik wil zo veel mogelijk mijn anonimiteit waarborgen. Alleen mijn partner weet dat ik voor FleksZorg werk. Hij heeft geen bezwaren. Verder zijn de mensen in mijn omgeving niet op de hoogte van mijn werk. Ik weet dat mijn visie op het gebied van seksualiteit en seksualiteitsbeleving anders is dan die van vele anderen. Het kan mijn reguliere functie in gevaar brengen. Veel hulpverleners vinden het positief dat FleksZorg bestaat maar keuren het werk van de FleksZorg-werkers af. Ze vinden het fout en stout. Er heerst een groot taboe op seks. Ik begrijp dat en ik respecteer dat veel mensen zich niet kunnen verenigen met mijn visie,' aldus Linda.

Het uitoefenen van twee banen is voor Linda niet ingewikkeld. 'Ik ben gemakkelijk in staat de verschillende werksoorten te scheiden. Iemand die het beroep maatschappelijk werker uitoefent en in zijn vrije tijd salsa danst, moet dit ook scheiden. Je kunt die twee niet samen laten gaan. En ik, ik heb ook een hobby in de avonden. Ik bezorg mensen een fijne tijd en doe dit met veel plezier.'